

בס"ד. שיחת ש"פ יתרו, י"ח שבט, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

א. נתבאר מארז"ל עה"פי "וישמע יתרו גו'", "מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק" — בהקדם ביאור שם יתרו: "יתר", ע"ש שיתר פרשה אחת בתורה, ו"יתרו", ע"ש שיתר במעשים טובים, שהו"ע הפיכת השלימות בכ' הקוין ד"חכמה ו"מעשה" דלעו"ז — לקדושה, כהכנה למ"ת. ולזה הוצרך לצאת מהמדידות וההגבלות שלו ולבוא למדבר — שזהו "מה שמועה שמע ובא (ולא "ונתגייר", כי הגיור הי' בגלל ששמע "את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו"), קריעת ים סוף (ביטול ההגבלות והמחיצות דים ויבשה, העלם וגילוי²) ומלחמת

וטעם הדבר — לפי שהברואים שבים בטלים למקור חיותם, ונרגש בהם שאינם מציאות לעצמם, אלא כל מציאותם הוא מציאות הים שהוא מקור חיותם (ולכן אינם חוצצים במקוה (דעת רשב"ג — מקואות פ"ו מ"ז)); ורק כאשר שולים אותם מן הים — שאז נפרדים הם ממקור חיותם (שהרי כשפורשים מן הים מיד מתים (ראה ע"ז ג, ב)) — אזי נראית מציאותם בגלוי; משא"כ הברואים שביבשה — הרי הם נראים למציאות בפני עצמם, כיון שכל חיותם הוא דוקא כשהם נפרדים ממקורם (שהרי אם יקברו ויטמנו אדם בארץ — יופסק חיותו).

וזהו הענין דקריעת ים סוף — ביטול המחיצה בין ים (העלם) ליבשה (גילוי), דהיינו שנתבטלו כל הגבלות הטבע, ומהעלם נעשה גילוי, ומגילוי — העלם.

ובזה גופא יש ב' דעות — אם הענין דקרי"ס הי' באופן הדעלאה מלמטה למעלה, שעלמא דאתגליא נתעלה לעלמא דאתכסיא, או שהי' באופן דהמשכה מלמעלה למטה, שעלמא דאתכסיא נמשך בעלמא דאתגליא (כמבואר בהמשך והחרים תרל"א בתחלתו (סה"מ תרל"א ח"א ע' רס ואילך)).

(1) מכילתא ופרש"י ריש פרשתנו.
(2) ובהקדם ביאור הצורך בנס דקריעת ים סוף — שהרי "לא עביד קוב"ה ניסא למגנא" (ראה דרשות הר"ן דרוש ח. ועוד) — דלכאורה: אם בשביל טביעת המצרים — הרי יודע מאמר רז"ל (שמור"ר פכ"ב, א) "שגרין הקב"ה לחרבו של ים", וא"כ, הי' יכול לגוררם ולהטביעם בים (עד לאופן ד"לא נשאר בהם עד אחד" (בשלח יד, כח)) גם מבלי לקרוע את הים, ואדרבה כו'; ואם בשביל הצלת ישראל — הרי הצלתם היתה עי"ז שהמצרים טבעו בים ולא המשיכו לרדוף אחריהם, וטביעת המצרים בים היתה יכולה להיות גם בלא קרי"ס (כנ"ל). ובפרט לדעת התוס' (ד"ה כשם — ערכין טו, א) שבאותו צד שירדו באותו צד עלו.

אך הענין הוא — שקרי"ס היתה הכנה למ"ת, שענינו ביטול הגזירה שעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים, ע"י ההקדמה דקרי"ס שענינו ביטול ההגבלות והמחיצות שבין העלם וגילוי, ים ויבשה (ראה לקו"ש שבפנים ע' 202. וש"נ):

"ים" — ענינו העלם. וכפי שרואים גם בגשמיות, שהברואים שבים אין מציאותם נראית כלל, ונראים רק המים המכסים עליהם.

עמלק" (נצחון על עמלק שמקרר ומונע יציאה ממדידות והגבלות) —
הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס³ בלקו"ש חט"ז ע' 192 ואילך.

ב. ויש להוסיף בכהנ"ל בפרטיות יותר:

ענין הגירות כרוך בקשיים רבים כו', כדאיתא ביבמות⁴ "גר שבא
להתגייר כו' אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר כו', מודיעין אותו
מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות כו' ומודיעין אותו ענשן של
מצוות כו'", ולכן, כדי שירצה להתגייר לא הי' די בשמיעת קריעת ים
סוף ומלחמת עמלק בלבד, אלא הוצרך לשמוע "את כל אשר עשה גו'".

ובכללות הם ב' קוין: המכות דמצרים — בנוגע לביטול הקליפות,
לעזוב השלימות שבלעו"ז; ומתן-תורה — בנוגע להרגש יוקר התומ"צ:

אילו יתרו לא הי' שומע אודות המכות דמצרים — אפילו אילו
הי' שומע כל שאר הענינים שהקב"ה עשה לישראל, לא הי' הדבר פועל
אצלו את ענין הגירות בשלימות, אלא עדיין הי' יכול להיות אצלו ע"ד
ענין השיתוף: הוא אוחז אמנם מהקב"ה ומקדושה, אבל ביחד עם זה
משתף גם עבודה-זרה, כיון שסבור שגם ע"ז היא מציאות, אלא שהיא
מציאות פחותה ממציאות הקדושה. ומה שעורר ופעל אצלו לעזוב לגמרי
את השלימות שלו בלעו"ז — היתה ההכרה שהלעו"ז אינו מציאות כלל,
אלא הקב"ה הוא המציאות היחידה ו"אין עוד מלבדו"; וענין זה נתגלה
במכות דמצרים, שהו"ע שבירת קליפת מצרים.

ונוסף על הענין ד"סור מרע" — הוצרך גם לשמוע אודות הטוב
שבקדושה, וזהו מה ששמע אודות הענין דמתן-תורה — לפי הדעה
ש"וישמע יתרו גו'" הי' לאחר מ"ת; ולפי הדעה ש"וישמע יתרו גו'" הי'
קודם מ"ת (כפשטות המקראות)⁵ — עי"ז ששמע שעתידין ישראל לקבל
את התורה, שהרי יציאתם ממצרים היתה על מנת לקבל את התורה,
כמ"ש⁶ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה",
דהיינו שיצי"מ היא בשביל הענין ד"תעבדון גו'", מ"ת, ועד שמגודל
השתוקקותם לקבל את התורה היו מונים את הימים שנותרו עד מ"ת,
וזהו הענין דספירת העומר⁸.

(3) בשילוב שיחת מוצש"ק פ' בשלח, י"א ראה זבחים קטז, א. וש"נ.
שבט שנה זו. (7) שמות ג, יב. וראה שמו"ר פ"ג, ד.
(4) מז, א. פרש"י עה"פ.
(5) ואתחנן ד, לה. (8) אגדה הובאה בר"ן סוף פסחים. וראה
(6) פרטי הדעות בזה — ש"אלו ואלו חינוך מצוה שו.
דברי אלקים חיים" (עירובין יג, ב. וש"נ) —

וכל זה — בנוגע לענין הגירות; אבל "מה שמועה שמע ובא" אל המדבר, "ארץ צי" גו"י" (אף שהי' יכול להתגייר במקומו, כמו שלאח"ז "וילך לו אל ארצו" לגייר את בני משפחתו¹⁰) — הרי זה הענין ד"קריעת ים סוף ומלחמת עמלק", שזהו"ע ביטול ההגבלות והמחיצות דים ויבשה, ונצחון המנגד שמקרר ומונע יציאה ממדידות והגבלות (כנ"ל בארוכה), כי, קודם היציאה מהמדידה וההגבלה, לא יצא לגמרי מהלעו"ז, ובמילא, חסר גם בהגיור, ודוקא לאחרי ש"בא", שאז יצא מהלעו"ז לגמרי, אזי הי' גם הגיור בשלימותו, ועד שהפך את השלימות שהיתה אצלו בכ' הקוין דלעו"ז — לקדושה, שיתר פרשה בתורה, ויתר במעשים טובים (כולל גם שפעל ב"מעשים" שיהיו טובים ומאירים (כמבואר בדרושי מגילת אסתר¹¹)).

ג. ויש להוסיף בהצורך בהשמיעה אודות "מלחמת עמלק" גם לאחר ששמע אודות "קריעת ים סוף":

גם לאחר שכבר שמע אודות קרי"ס, ויודע שהדרך היחידה לקבלת התורה היא ע"י היציאה ממדידות והגבלות, ולכן בהכרח לצאת למדבר שמם כו' — עדיין בא עמלק וטוען: מי אומר שדוקא אתה צריך לילך למדבר?! — כבר נמצאים שם ששים ריבוא בני", ומשה ואהרן עמהם, ודי בכך כדי להביא למתן-תורה, וסוכ"ס תגיע התורה גם אליך — שהרי במ"ת היו כל נשמות ישראל, "את אשר ישנו פה .. ואת אשר איננו פה"¹², כדאיתא בפדר"א¹³, ועד שאפילו נשמות הגרים היו במ"ת¹⁴, וא"כ, אין צורך שאתה בעצמך, בגופך, תעזוב את ארצך ומולדתך כדי ללכת למדבר שמם! ...!

ומה גם שיתרו לא ידע באיזה אופן יקבלו אותו, איזו "קבלת פנים" יערכו לו... שלכן שלח להודיע למשה ("אני חותנך יתרו בא אליך) ואשתך ושני בני" עמה"¹⁵, כמבואר בפירוש רש"י.

ונקודת הדברים — שמצד הקרירות דעמלק יש תמיד מקום לטענות שונות כדי לקרר כו'.

וכמדובר בהתוועדות בשבת שלפנ"ז¹⁶ אודות דברי כ"ק אדמו"ר

(13) פמ"א.

(14) ראה לקו"ש חכ"ח ע' 242 הערה 22.

(15) פרשתנו יח, ו.

(16) שיחת ש"פ בשלח בסופה (לעיל ע' 13).

(9) תהלים סג, ב. ועוד.

(10) מכילתא ופרש"י פרשתנו יח, כז.

(11) תו"א בתחלתו. וראה גם תו"מ חל"ד

ע' 96. וש"נ.

(12) נציבים כט, יא.

(מוהרש"ב) נ"ע, שכאשר אדם מתפעל מענין של נס וכיו"ב, מתחיל עמלק לטעון שע"פ שכל דקדושה אין מקום להתפעלות זו, שהרי הקב"ה הוא "כל יכול", והוא המנהיג את העולם כו'.

וכן הוא האמת ע"פ שכל דקדושה — כפי שנתבאר ענינים אלו בתורת החסידות, איך שהקב"ה הוא כל יכול כו', ועד שאצילות ועשי' שוים לגביו, ואינו נתפס בשום דבר. וכמו שנתבאר בהמאמרים דיום ההילולא¹⁷ בענין "אני הוי' לא שניתי"¹⁸, דאף שהקב"ה זן ומפרנס את העולם "מקרני ראמים ועד ביצי כינים"¹⁹, כאו"א לפי ענינו — אינו נתפס בזה כלל, וכהלשון "גלוי וידוע לפני כו"²⁰, היינו, שידוע לפניו בדרך ממילא²¹, ולכן מהווה גם את הרע כו', לפי שאינו נתפס בזה.

ובמילא — טוען עמלק — כשם שאין מקום להתפעלות מעניני רע כו', בחי' "ביצי כינים", שהם ע"ס דקליפה, כך אין מקום להתפעל מ"קרני ראמים", בחי' ע"ס דכתר²²!

וכיון שכן, אין מקום להתפעל גם מקריעת ים סוף, שהרי מצד הענין ד"כל יכול" אין זה פלא כלל!

ומבחינת הקרירות דעמלק — נמשך לאח"ז הענין ד"עמלק" בגימטריא ספק²³ — שמטיל ספיקות כו', ועד להענין ד"אין השם שלם ואין הכסא שלם"²⁴ — שמונע מקיום התומ"צ בפועל.

ומובן שכל הטענות של עמלק, עלו גם בדעתו של יתרו — שהרי יתרו הי' מיועצי פרעה²⁵, מצד מעלת שכלו כו'. ובפרט ע"פ הידוע ומבואר בקבלה (והובא גם בחסידות במקומות אחדים)²⁶ שפרעה יתרו ועמלק שייכים זה לזה, כי "פרעה" אותיות "הערף"²⁷, ועמלק הוא מלשון "ומלק את גו' ערפו"²⁸, ויתרו הי' מיועצי פרעה.

17) המשך באתי לגני הישי"ת פי"ד ע' 21). וש"נ.
 (סה"מ תש"י ע' 135). ד"ה באתי לגני (23) ראה כתר שם טוב בהוספות סקי"ח.
 דמוצש"ק פ' בשלח פ"ב ואילך (לעיל ע' 19) וראה גם לעיל ע' 13. וש"נ.
 24) תנחומא ס"פ תצא. פרש"י ס"פ בשלח.
 18) מלאכי ג, ו. (25) ראה סוטה יא, א. וש"נ. זח"ב סט, א.
 19) ע"ז ג, ב. (26) ראה סה"מ תרפ"ה ע' קצג. תש"ט ע' 52. וש"נ.
 20) עירובין יג, ב. ועוד.
 21) ראה סה"מ תרכ"ז ע' שכב. וראה גם לקו"ש ח"ח ע' 197. וש"נ.
 22) ראה ד"ה באתי לגני הנ"ל פ"ד (לעיל ע' 28) ויקרא ה, ח.

ולכן, לולי הענין דמלחמת עמלק — לא הי' יתרו בא למדבר, אפילו לאחר ששמע אודות קרי"ס; ורק לאחר ששמע אודות מלחמת עמלק — פעל הדבר אצלו ובא למדבר, וקיבל את התורה, ולאחרי כן — "וילך לו אל ארצו", לפעול גילוי אלקות גם בארץ מדין.

* * *

ד. ע"פ האמור לעיל מובנת המעלה שישנה בענין הטלטול ממקום למקום:

אע"פ שמצד זה שנמצאים בדרך — ללא הסדרים הקבועים שישנם בשעה שנמצאים בבית — מתמעט בקביעות עתים לתורה ובקיום המצוות, וכפי שמצינו אצל היהודי הראשון, אברהם אבינו, ש"לפי שהדרך .. ממעטת את הממון וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו" ("ואעשך לגוי גדול וגו'")²⁹, והרי "אין סומכין על הנס"³⁰, אעפ"כ, יש מעלה בענין הטלטול דוקא — שלכן הי' יתרו יכול לקבל את התורה דוקא עי"ז שיצא מארצו וממולדתו, והלך אל המדבר, אל "משה איש האלקים"³¹.

וזהו ג"כ מ"ש ב"ביכלאך"³² עה"פ³³ "כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע", שנוסף על הכתיבה בספר, הוצרך להיות "ושים באזני יהושע":

לכאורה אינו מובן: הרי ציווי "כתוב זאת זכרון בספר" הי' בנוגע לכל בנ"י, כולל גם יהושע. וא"כ, לאחר שכבר נכתב בספר, ספר תורה (ומה גם שכיון שכתובה זו היתה ע"פ ציווי הקב"ה, שדיבורו של הקב"ה חשיב מעשה³⁴, הרי בודאי שסוכ"ס נעשתה הכתיבה בתכלית השלימות) — למה הוצרך להיות גם הענין ד"שים באזני יהושע"?

ומבאר הבעש"ט, שזהו לפי שיש מעלה בשמיעה בע"פ על קריאה בספר, ובכדי שהענין יחדור בפנימיות — לא די בקריאה בספר, אלא צריך לטלטל עצמו ממקום למקום כדי לשמוע כו'.
וכנ"ל בנוגע ליתרו, שהוצרך לבוא בעצמו אל משה לשמוע ממנו, וזה דוקא מה שפעל ("דאָס האָט אים דערנומען").

(29) לך לך יב, ב ובפרש"י (מב"ר פל"ט, רפד ואילך. ושי"ג. וראה גם תו"מ חל"ג ע' 90 ואילך). (יא)

(30) ראה פסחים סד, ב. (33) בשלח יז, יד.
(31) לשון הכתוב — ברכה לג, א. ועוד. (34) ראה שבת קיט, ריש ע"ב. ב"ר פ"ג, (32) ראה מגדל עז (כפ"ח, תש"מ) ס"ע ב. פמ"ד, כב.

וזהו גם מ"ש בהקדמה לתניא (תושב"כ דתורת החסידות³⁵), ש"אינה דומה שמיעת דברי מוסר לראי' וקריאה בספרים .. כי אין כל השכלים והדעות שוות כו", ולכן יש צורך בשמיעה ממי "שיכול להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד"³⁶.

וזהו ג"כ הביאור בנוגע לאלו המטלטלים עצמם ממקום למקום (אף שהטלטול ממועט כו') כדי לשמוע כו' — אף שאפשר לברר את כל הענינים ע"י שליח, מכתב, מברק, טלפון, והרבה דרכים למקום — כי אינה דומה פעולת הקריאה בספרים לפעולה הנעשית ע"י שמיעה ממש ("ווען מ'הערט דאָס אַליין פון אַ אידן").

*

ה. בין אלו הנמצאים עתה כאן — ישנם שלשה סוגים³⁷:

ישנם אלו שהם עדיין בתוך י"ב חודש מאז יציאתם מהמקום שבו נמצאים אחינו בצרה ובשב"י כו' ועומדים תמיד במסירות נפש, והם מתהלכים עדיין באותם לבושים, ומצד הרגשתם הרי הם באותו מעמד ומצב כו', ועד שניכר הדבר גם בתחושת האימה ופחד כו'.

ישנם אלו שמעולם לא היו שם (או אפילו אלו שהיו שם בעבר, אבל יצאו משם לפני שנים רבות, ושכחו כבר כו'), ואצלם כל הענין אינו אלא בבחי' "שמועה שמע", ואילו הם נמצאים ב"ארץ אשור"³⁸ — במקום שבו הקב"ה משפיע את כל הענינים בהרחבה, ולכן, הנה הענינים ד"ארץ אשור" פעלו עליהם במדה קטנה עכ"פ.

וישנם אלו שיצאו משם לפני כמה שנים, ועומדים עתה במצב שהוא בבחי' ממוצע בין המיצר והדוחק ששם ובין הרחבות שב"ארץ אשור", עד שירחם השי"ת ויוציאם אל המרחב בתכלית — שהם היהודים שבכפר חב"ד³⁹.

והנה, אמרו רז"ל⁴⁰ "אל יפטר אדם מחבירו כו' שמתוך כך זוכרהו"

— שזוהי סיבת התוועדות זו⁴¹,

38) ישע"י כז, יג. וראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, א ואילך. ובכ"מ.

39) ראה גם לעיל ע' 75. וש"נ.

40) ברכות לא, א. וש"נ. וראה גם תו"מ חל"ח ע' 212 ואילך. וש"נ.

41) כנראה לרגל ברכת "צאתכם לשלום" לרמ"מ פוטערפאָס (המור"ג).

35) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רסא. וש"נ.

36) ספרי ופרש"י פינחס כז, יח.

37) יש לציין שבהתוועדות נוכחו: הרה"ת הרה"ח ר' מנחם מענדל פוטערפאָס שז"ע יצא מרוסא; הרה"ת הרה"ח ר' רפאל נחמן כהן שיצא מרוסא לפני כמה שנים; והרה"ח ר' שינאור זלמן יפה שמעולם לא הי' שם (המור"ג).

[אף שישנם כאלו שזה מבלבל אותם מאכילת "בשר שמן ויין ישן"⁴² בשבת... ועד"ז בנוגע לשינה⁴³ בשבת תענוג⁴⁴,

— זהו אמנם יום השבת ש"מצוה לענגו"⁴⁵, כך שאי אפשר לומר מאומה, אבל אעפ"כ, הרי ידוע (הסיפור)⁴⁶ שב"שטריימל" יכול להיות מונח ה"שור"?! ... —

ובכל אופן, אחרי ההתוועדות ישאר זמן כדי להשלים זאת, ועד לאופן ד"כפלים לתושי" [...]

ובכן: צריך לידע, שאלו שניצלו משם — אין זה סתם ככה, אלא "למחי' שלחני גו' לפליטה"⁴⁷,

וכמדובר בהמאמר דשבת שלפנ"ז⁴⁸, בפירוש מארוז⁴⁹ "צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן לבין האומות", שע"י החיזוק בתומ"צ באותם מקומות שבהם אין מניעות ועיכובים, פועלים חיזוק גם במקום ההוא, ובגלל זה ניצלו ובאו למדינות החופש — כדי לסייע להם.

אבל צריכים לידע, שגם אלו הנמצאים במקומות האחרים והמובחר שבהם, הרי הם קשורים עם היהודים הנמצאים שם, ומה שהם נמצאים כאן — הרי זה רק כדי לסייע ע"י עבודתם לאותם הנמצאים שם.

וכאשר מגיע יהודי משם שנמצא עדיין במעמד ומצב ההוא, הרי זה פועל יותר בהענין ד"זוכרהו" — להיזכר במעמדם ומצבם של בני"י הנמצאים שם (כאמור, שאלו שניצלו משם, הרי זה כדי לסייע להם ע"י עבודתם).

ומובן, שסיוע זה אינו יכול להיות עי"ז שפעם אחת בשנה ישלח "חבילה" ("פאָסילקע"); פעמיים בשנה ישמיע "אנחה" ("ער וועט געבן אַ קרעכץ"), ויתן מעט כסף, ויחשוב שזהו כבר "בכלל"⁵⁰ מאדך"...

וכמו"כ לא יכול להיות הסיוע עי"ז שיתבונן במדריגותיו: "גן עדן התחתון", "גן עדן העליון" ולמעלה יותר — שהרי כל זה הוא מה שחשוב אודות עצמו!

45) שו"ע אדה"ז שם ס"א. וש"נ.

46) סה"מ תרח"ץ ע' רו. וש"נ.

47) ויגש מה, ה"ז.

48) ד"ה צדקת פרונו בתחלתו (לעיל ע' 4).

49) וראה גם לעיל ע' 75.

49) פסחים פז, ב.

50) ואתחנן ו, ה.

42) ראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז. שו"ע

אדה"ז או"ח סרמ"ב ס"ב. תניא פ"ז (יא, ב).

43) שהרי גם כאשר ישנים על השולחן

בעת ההתוועדות, הרי אין זה דומה לנוחיות

של השינה בביתו על מיטתו.

44) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ב ע' 252

הערה 50.

אלא הוא מוכרח לצאת מהגבלותיו כו⁵¹.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): כוונת הדיבור בזה עתה היא — בכדי שיבוא בפועל, ולולי הבפועל — מוטב שלא היו שומעים כלל הדברים, שהרי זה בבחי' "לומד על מנת שלא לעשות"⁵², שעז"נ⁵³ "מה לך לספר חוקי", כמבואר בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן⁵⁴.

*

ו. בלשון חז"ל מצינו שני סגנונות: בדרך חיוב ובדרך שלילה. ובנדו"ד נאמר בסגנון של שלילה: "אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה".

וצריך ביאור: מדוע נאמר ענין זה בלשון שלילה — הרי הי' אפשר לאומרו בסגנון של חיוב: "יפטר מחבירו מתוך דבר הלכה"? ובפרט שסגנון זה הוא גם לשון קצר, והרי "לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה"⁵⁵.

אך הענין בזה⁵⁶:

לכל-לראש — ההוראה היא: "אל יפטר אדם מחבירו". מציאות כזו ("יפטר כו") אינה צריכה ואינה יכולה להיות! כי, נשמות ישראל "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה"⁵⁷, ולכן לא שייך פירוד ח"ו בין יהודי לחבירו. אלא ש"צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפירוד לבין האומות"⁴⁹ — בשביל עבודת הבירורים, דכיון שכל אחד צריך לברר את הניצוצות שבחלקו בעולם, צריך גופו של פלוני להיות במקום זה, וגופו של פלוני במקום זה; אבל מצד הנשמות — "כולן מתאימות ואב אחד לכולנה". וזהו "אל יפטר אדם מחבירו", שלאמיתו של דבר אין פירוד ביניהם; "אלא" — כאשר ישנו ענין של פירוד בחיצוניות, מצד הגוף — הרי זה באופן ש"מתוך כך זוכרהו", שזכרון הוא מהכחות הנעלים, כידוע שזכרון הוא בבחי' חכמה, שהיא ראשית הכחות, והזכרון הוא באופן שחוקק בנפשו גם כשעוסק במסכת אחרת (כמבואר בלקו"ת ד"ה והדרת פני זקן⁵⁸), והיינו שלא זו בלבד שהפירוד בחיצוניות אינו פועל חלישות כו', אלא אדרבה — "מתוך כך זוכרהו", שעיי"ז ניתוסף יותר, מצד ההשתוקקות כו'.

*

51) חסר קצת (המו"ל).	55) פסחים ג, ב. וש"נ.
52) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"ב. ועוד.	56) ראה גם תו"מ חכ"ט ע' 181.
53) תהלים נ, טז.	57) תניא רפל"ב.
54) פ"ד ה"ג.	58) קדושים ל, ד.

ז. בהמשך למשנתל" (ס"ד) בענין המעלה שבטלטול, שרק כאשר יתרו יצא ממעמדו ומצבו, הנה עי"ז קיבל את התורה — יש להוסיף ביאור בטעם קריאת הפרשה ע"ש יתרו⁵⁹, ובזה גופא — "יתרו" (ע"ש שיתר במעשים טובים), ולא "יתר" (ע"ש שיתר פרשה בתורה):

ובהקדם הביאור בדברי הזהר⁶⁰, שהודאת יתרו, "עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים"⁶¹, פעלה הענין דמ"ת — דלכאורה הרי זה דבר פלא גדול ביותר⁶²: איך יתכן שמציאותם של ששים ריבוא מישראל ובתוכם משה ואהרן לא הספיקה, ורק כאשר בא יתרו נעשה הענין דמ"ת??!

אך הענין הוא⁶² — שביאת יתרו היא כענין "יתרון החכמה מן הסכלות"⁶³ דוקא. ומוכן, שהיתרון שנעשה בחכמה מן הסכלות אינו ע"י סכלות סתם, אלא ע"י שכל גדול ביותר, שבערך התורה נקרא בשם סכלות.

וזהו החידוש שהי' בהודאת יתרו — שהי' חכם גדול בחכמה דלעו"ז, והי' שלם הן בחכמה והן במעשה (כנ"ל בארוכה), ולכן כשפעל בעצמו ענין הביטול והמס"נ, לעזוב את כל השלימות כו' ולילך למדבר כו' — הרי זה פעל יתרון בתורה, למעלה מהתורה כפי שהיא מצד עצמה.

וע"ד שמצינו בנוגע לדוד המלך — כדאיתא בספר הבהיר⁶⁴ שדוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה: לימוד התורה של דוד (שהי' למעלה גם משלמה, שבימינו "קיימא סיהרא באשלמותא"⁶⁵) הי' בתכלית השלימות, כפי שהתורה היא מצד עצמה; ונוסף לזה הוצרך לחבר התורה בהקב"ה — שזהו"ע של יתרון בתורה. וכיצד הגיע למדריגה זו — ע"י ענין הביטול, שאף שידע שהוא דוד מלך ישראל, אעפ"כ הי' בתכלית הביטול, כפי שהכריז "אם לא שויתי ודוממתי"⁶⁶.

וכללות הענין בזה — שבכדי לקבל את התורה צריכה להיות היציאה מכל ההגבלות, וכנ"ל שההכנה למ"ת היתה ע"י קרי"ס שהו"ע ביטול הגבלות הטבע — שמהעלם נעשה גילוי, ומגילוי — העלם.

ואתחנן אינן נקראות בשם "שבת מ"ת".

(60) ח"ב פרשתנו סז, ב. סח, א.

(61) פרשתנו יח, יא.

(62) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 74 ואילך.

וש"נ.

(63) קהלת ב, יג. וראה זח"ג רכב, ב.

(64) סקצ"ו (סנ"ח).

(65) זח"א קנ, רע"א. ועוד. וראה גם שמו"ר

פט"ו, כו.

(66) תהלים קלא, ב.

(59) דלכאורה, נוסף לכך שנקראת ע"ש

התחלתה, ככל הפרשיות (בראשית, נח וכו'),

הרי כיון שיש בה ענין עיקרי — הענין דמ"ת

— הי' ראוי שתקרא בשם נוסף, כמו שבת

שירה, ועד"ז שבת תשובה — ע"ש ההפטרה,

ועד"ז (לא רק בנוגע להפטרה) "שבת חזק"

— סיום ספר בתושב"כ, ועאכ"כ בענייננו,

שמדובר אודות מתן תורה, הרי בודאי

שהפרשה בתורה היתה צריכה להקרא בשם

מיוחד. ובפועל — הן ש"פ יתרו והן ש"פ

וכידוע מאמר הצ"צ בשם אדמו"ר הזקן, שכל ענין החסידות הוא לשנות טבע מדותיו⁶⁷.

ולכן הוצרך יתרו לצאת מארצו וממולדתו ולילך למדבר שמם כו', שזהו"ע של מס"נ — אף שהי' יכול להתגייר במקומו; הוא אמנם הי' יכול להתגייר, ללמוד תורה ולקיים מצוות, אבל כל זמן שנשאר בטבעו ורגילותו, ללא מס"נ — נשאר תקוע ב"ארץ מדין", ואינו יכול לקבל תורה מ"משה איש האלקים"; בשביל זה יש צורך במס"נ.

ובזה גופא — מתבטא ענין הביטול והמס"נ בשם "יתרו" (ששייך למעשים טובים, מצוות) יותר מאשר "יתר" (ששייך לתורה), שלכן נקרא בשם יתרו דוקא, אף שלכאורה הי' ראוי יותר לקרותו בשם "יתר", שהרי הענין ד"יתר פרשה אחת בתורה" הי' קודם הענין ד"יתר במעשים טובים" (כי לאחרי שנקרא "יתרו", בתוספת וא"ו, אין מקום להוסיף ולקרותו "יתר", בלא וא"ו).

ובהקדמה — שיש צורך בשני הענינים, הן "יתר" והן "יתרו" (וכמו בפשטות, שהשם "יתרו" אינו במקום השם "יתר", אלא גם לאחרי שהוסיפו לו ו' ונקרא "יתרו", נקרא גם "יתר", שהרי ארז"ל "שבע שמות נקראו לו", ולא ששה שמות), כיון שהם שני ענינים: "יתר" — בנוגע לתורה, ו"יתרו" — בנוגע למצוות. וכמו שלאחרי מ"ת יש בישראל "מארי תורה" ו"מארי עובדין טבין"⁶⁸.

ובשניהם צריכה להיות תנועה של מס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה. — אין הכוונה שכיון שצריך לעסוק בשני הענינים, ואינו יודע במה להתחיל, ילך לשאול אצל הרב... אלא הוא צריך לצאת ממדידה והגבלה. אלא שתנועת המס"נ שלמעלה מטעם ודעת מתבטאת (לא כ"כ בענין התורה, אלא בעיקר) בענין מעשה המצוות דוקא, כמו שנתבאר בהתוועדות יום ההילולא⁶⁹. ובפרט ע"פ פירוש בעל ההילולא⁷⁰ ש"מעשה" הוא מלשון עשי' וכפי', כמו "מעשין על הצדקה"⁷¹, כולל ובמיוחד — הפעולה על הזולת (ע"ד הליכת יתרו לגייר את בני משפחתו), שזהו גם מ"ש⁷² "מקול מחצצים בין משאבים", ששואבים לאחרים דברי תורה⁷³.

* * *

(71) ב"י לטיו"ד סרמ"ח.

(72) ס' שופטים ה, יא.

(73) ראה ד"ה צדקת פרונו תרפ"ט פ"ג

(סה"מ תרפ"ט ס"ע 116 ואילך). וראה גם

לעיל ע' 9 הערה 10. וש"נ.

(67) לק"ד ח"א נו, א"ב.

(68) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א).

ובכ"מ.

(69) סל"ו (לעיל ע' 69 ואילך). וש"נ.

(70) סה"מ תרצ"ט ע' 191. ועוד.

ח. ע"פ האמור לעיל שהתוועדות זו קשורה עם ברכת "צאתכם לשלום", הרי כיון שאצל חסידים הענין ד"אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה" הוא אמירת מאמר חסידות (שזהו גם ענין של "דבר הלכה", שהרי מכל מאמר צריך ללמוד "בכך" בנוגע לענין שבהנהגה בפועל) — אומר עתה מאמר חסידות.

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר.

* * *

י. מהפרשה דמתן-תורה — באים לפרשת "ואלה המשפטים": "ואלה מוסף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני"⁷⁴. ומפרש רש"י על הפסוק "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם": "לפניהם — ולא לפני אומות העולם, ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל אל תביאם בערכאות שלהם".

ולכאורה אינו מובן: מה לאומות העולם ול"ערכאות" — הרי כל הענינים שבעולם מקורם מהקדושה, וא"כ, כיצד מגיע לידי אוה"ע ענין של "ערכאות", שענינם הוא דינים ומשפטים, ולא עוד אלא שערכאות של אוה"ע יהיו באופן ש"דנין .. כדיני ישראל" (שעל זה הוא הציווי שאעפ"כ אין להביא דין "בערכאות שלהם")?!

והביאור בזה — שמצד הענין ד"הרוצה לטעות יבוא ויטעה"⁷⁵, יש נתינת מקום לטעות, עי"ז שגם לאוה"ע ישנם ערכאות שדנים באותו אופן כפי שדנים ע"פ תורה, ואעפ"כ, הרי הם ערכאות של עכו"ם, ויש להם שייכות לעבודה זרה, כמבואר במאמרי חז"ל⁷⁶.

יא. והנתינת מקום לטעות היא — מ"בית דין" של ישראל: כאשר ההנהגה היא באופן של "מיצר", ע"פ מדידה והגבלה ("בית דין") — אזי יש נתינת מקום לכך שבריבוי ההשתלשלות תהי' מזה יניקה כו', עד לערכאות של עכו"ם, שהו"ע השייך לעי"ז (כנ"ל). וזהו ענינו של עמלק⁷⁷ — "אשר קרך"⁷⁸: הוא מסכים שצריכים

74) מכילתא ופרש"י ר"פ משפטים. 77) נזכר גם שמצד עמלק — "אין השם

75) ב"ר פ"ח, ח. 78) ראה תנחומא משפטים ג. פרש"י שם.

שלם ואין הכסא שלם" (כנ"ל ס"ג).

78) תצא כה, יח.

ללמוד תורה ולקיים מצוות, אבל הוא טוען שאין מקום להתפעלות, אלא הכל צריך להיות בהתיישבות ובמדידה והגבלה.

וכאשר נמצאים במיצר ובהגבלה — אזי יכול להשתלשל מזה "ערכאות של עכו"ם", שענינם הוא — שגם כאשר דנים כפי שצ"ל ע"פ תורה ("כדיני ישראל"), אין זה משום שהתורה אומרת כך, אלא משום שהם (הערכאות) אומרים כך; ומזה יכולים לבוא לידי ע"ז רח"ל.

וכפירוש בעל ההילולא⁷⁹ במארו⁸⁰ "היום אומר לו עשה כך כו'", שהיצר הרע אינו אומר לו לעשות עבירה, אלא "אומר לו עשה כך", שיעשה המצוה, ורק שיעשה זאת משום שהנפש הבהמית אומרת כך; ומזה בא לסיום המאמר — "עד שאומר לו לך עבוד כו'".

יב. הדרך היחידה למנוע זאת היא — ע"י היציאה מהמיצר וההגבלה, והיינו, שקיום התומ"צ יהי' במסירות נפש שלמעלה מטעם ודעת, שבאופן זה אין מקום ליניקה כלל:

כללות הענין ד"הרוצה לטעות יבוא ויטעה" הוא — מצד ההעלם והסתר, שהנתינת מקום לזה מתחילה מצמצום הראשון; משא"כ מצד הענינים שלמעלה מהצמצום — אין מקום להעלם והסתר.

וזוהי בחי' אוא"ס שלמעלה מבחי' ב"ד של מעלה: ב"ד של מעלה — פוסקים כל דבר ע"פ דין, שהוא צמצום והגבלה; ישנם מזכים ומחייבים, וגם מצד המזכים יש כמה הגבלות עד כמה הוא ראוי לכך כו'; אבל מצד אוא"ס שלמעלה מהגבלת ב"ד — אין הגבלות כלל.

וכדי לעורר בחי' זו — צריכה העבודה למטה להיות באופן של יציאה ממיצר והגבלה, שאינו עושה חשבונות: "עד פה תבוא"⁸¹ ותו לא, אלא עבודתו היא בבחי' "בכל מאדך"⁸⁰, למעלה מכל מיצר והגבלה; ועי"ז מגיע (ומעורר) בבחי' אוא"ס שלמעלה מב"ד של מעלה, שממש אין מקום ליניקה כו'.

וזוהו ג"כ מ"ש "אשר תשים לפניהם" — שפירושו⁸² "לפנימיותם"⁸³, כי פנימיותו של כאו"א מישראל קשורה עם הקב"ה (כפס"ד הרמב"ם

(83) בזכרון אחדים: הדרך להבטיח את הענין ד"לפניהם, ולא לפני אוה"ע" היא — ע"י "לפניהם, לפנימיותם", שענין זה שולל בתכלית ואינו נותן מקום לערכאות כלל.

(79) סה"מ תרפ"ט ע' 124. ועוד.
(80) שבת קה, ב.
(81) לשון הכתוב — איוב לח, יא.
(82) תו"א משפטים עה, ג.

בהלכות גירושין⁸⁴, שגט מעושה ע"פ ב"ד של ישראל כשר, כי "מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, ורוצה הוא לעשות כל המצוות"; וכאשר מעוררים את פנימיות הנשמה, שלמעלה מהשכל — עי"ז מגיעים לבחינה שלמעלה מב"ד של מעלה, ששם אין יניקה כלל, ואין הגבלות אם המקבל ראוי כו', אלא משם משפיעים כל טוב לכל אחד מישראל.

יג. ועפ"ז יובן גם הקשר בין שני הפירושים בתיבות "אשר תשים"⁸⁵ שיש בזה שני פירושים: (א) "אלו כלי הדיינין"⁸⁶ — ענין חיצוני לגמרי, כלים שמיטלטלין ממקום למקום ואין להם קבע; (ב) מלשון סימה ואוצר⁸⁷, שהו"ע פנימיות התורה.

והקשר בין שני הפירושים הוא — שע"י בחי' סימה ואוצר (פירוש הב'), שהו"ע פנימיות התורה, מעוררים בחי' "לפניכם", פנימיות הנשמה הקשורה עם פנימיות אוא"ס שאין בו ההגבלות דב"ד כו'; ובמילא נמשך משם לכאוא"א מישראל, אפילו לאלו שנשקעו בלעו"ז — שזהו"ע כלים המיטלטלין ממקום למקום ואין להם קבע (פירוש הא'), כי ענין הקביעות הוא בקדושה דוקא — שסוכ"ס ייגאלו גם הם, כי "לא ידח ממנו נדח"⁸⁸. ובדוגמת מארו"ל⁸⁹ שחתר הקב"ה חתירה תחת כסא הכבוד — למעלה מהגבלות ב"ד של מעלה.

וזהו החידוש שיהי' בגאולה השלימה — שגם ניצוץ דקדושה אחד ויחידי לא ישאר בגלות ח"ו⁹⁰. וכמבואר בכתבי כ"ק אדמו"ר האמצעי⁹¹ בענין הפרש שבין "בעתה" ל"אחישנה"⁹², באיזה אופן יש מעלה יתירה בנוגע לענין הבירורים, שיש סברא לכאן ויש סברא לכאן כו'. וכיון שעתה ישנם כבר שני הענינים — הן "אחישנה" והן "בעתה" — הרי בודאי שיהיו ב' המעלות, ויגאלו כל הניצוצות.

וכל זה יהי' ע"י התגלות והפצת בחי' סימה ואוצר — פנימיות התורה, שחודרת בפנימיות הנשמה, שהיא קשורה עם פנימיות אין-סוף, ששם אין מתחשבים עם הגבלות כלל,

84) ספ"ב.
85) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 100 ואילך. ספל"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.
86) שנהדרין ז, ב.
87) ירושלמי ע"ז פ"ב סה"ז, ובפני משה
88) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא
89) ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב. ועוד.
90) ראה גם תו"מ חל"ה ע' 11. וש"נ.
91) שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך.
92) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

ומה גם שידוע מאמר רבנו הזקן⁹³ ש"בכל ענין . . . תהי' יד מקושריו
 והולכי בעקבותיו על העליונה", ולזה הסכימו אפילו ב"ד של מעלה,
 ו"מקושריו והולכי בעקבותיו" יביאו עמהם את כל ישראל⁹⁴.

93) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע
 94) חסר קצת (המור"ל).
 רסד ואילך. וש"נ.